

Bijlage 14 – Taalgericht vakonderwijs

In alle vakken speelt taal een rol, daarom is taalgericht vakonderwijs noodzakelijk. Taalgericht vakonderwijs gaat uit van vier principes (zie Hajer, 2005; Hajer & Meestringa, 2009; www.taalgerichtvakonderwijs.nl):

- expliciete taaldoelen;
- contextrijk onderwijs;
- interactiemogelijkheden;
- taalsteun.

Stel expliciete taaldoelen, naast doelen die gericht zijn op vakspecifieke inzichten en vaardigheden. Op deze manier werkt u ook binnen exacte vakken en zaakvakken aan de opbouw van taalvaardigheden.

Bied contextrijk onderwijs. Dat geeft mogelijkheden om verschillende associaties te leggen waardoor bijvoorbeeld vaktermen in een verband gezet worden en de leerlingen ze beter onthouden.

Interactie biedt u ook mogelijkheden om verschillende associaties te leggen. De leerling is bezig met de stof zonder dat hij direct moet lezen of schrijven. Door middel van interactie lokt u taalgebruik uit, zodat taal meer verweven is in de vakles.

Bied de leerling taalsteun, dat geeft hem houvast. Taalsteun kan bijvoorbeeld in de vorm van schrijfkaders, sleutelschema's en stappenplannen. Maar ook in de vorm van kijkwijzers, bijvoorbeeld bij het waarnemen van kunst of het beoordelen van een tekening. Hiermee biedt u ook de leerling een relatie tussen de leerstof en andere, bekende, contexten.

Om een taalgerichte vakles te maken kunt u gebruikmaken van verschillende faciliteiten.

- Via www.taalgerichtvakonderwijs.nl -> lesbeschrijvingen kunt u voorbeelden bekijken die gemaakt zijn door mensen uit de onderwijspraktijk. Voorbeelden zijn:
 - 'taalvriendelijke toetsen bij beeldende vorming'. Hierin worden uitgangspunten beschreven voor een goede toets bij beeldende vorming;
 - 'lezen en moeilijke woorden bij biologie en verzorging'. Hierin wordt een stappenplan beschreven wat je kan doen als je een moeilijk woord tegen komt.
- Via www.taalgerichtvakonderwijs.nl -> producten -> de lesfabriek kunt u zelf een taalgerichte vakles maken volgens een digitaal format, zo kunt u zelf een sleutelschema kiezen, bijvoorbeeld een Venndiagram of een stroomschema. De lesfabriek helpt u stapsgewijs te beslissen hoe u in verschillende lesonderdelen de principes van taalgericht vakonderwijs kunt uitwerken. Wanneer leerlingen in de les gaan werken aan taaltaken, vindt u in de lesfabriek een aantal hulpmiddelen. In het leerlingmateriaal is een overzicht van deze hulpmiddelen te vinden (zie ook lesfabriek-korte handleiding).
- Via de webondersteuning bij het boek *Handboek taalgericht vakonderwijs* van Uitgever Coutinho vindt u verschillende bijlagen om taalgericht vakonderwijs te stimuleren, bijvoorbeeld 'mogelijke denkstructuren, lesactiviteiten en taalmiddelen bij het verkennen van de inhoud (zie ook de didactische suggesties in Hajer & Meestringa, 2009).
- Voor adviezen bij tekenen geven De Vos en Hajer (2003) aanwijzingen voor het toepassen van taalgericht vakonderwijs.
- Voor wiskunde kunt u terecht op www.fi.uu.nl/wisbaak/docent. Wisbaak is een educatief pakket waarin introductielessen, korte computerprogramma's, een elektronisch woordenboek en begrippentoetsen zitten die de communicatie over wiskundige onderwerpen stimuleren. Algemene tips zijn ook te vinden in Prenger (2011).

- Maak gebruik van de instrumenten voor lesobservaties en zelfreflectie voor taalgericht vakonderwijs (zie www.taalgerichtvakonderwijs.nl -> producten -> Kijkwijzer en de webondersteuning bij het boek *Handboek taalgericht vakonderwijs* van Uitgever Coutinho). In de kijkwijzer komen aspecten van algemeen pedagogisch handelen voor, zoals contact met de leerlingen, werkklimaat, structuur en algemeen didactisch repertoire. Daarnaast is er een onderdeel 'Context en vakinhoud'. De kijkvragen hierbij maken de docent alert en laten hem kritisch kijken naar de wijze waarop hij met vaktaalwoorden omgaat. Een goede 'eyeopener', voordat er nagedacht wordt over eventuele aanpassingen van de zaakvakles.

[Websites]

- www.taalgerichtvakonderwijs.nl
- www.fi.uu.nl/wisbaak/docent
- www.slo.nl/voortgezet/tweedefase/themas/vakonderwijs/00003/
- www.schooltv.nl/docent/project/2084501/schooltv-actueel/2175186/platform-taalgericht-vakonderwijs/
- www.coutinho.nl/winkel/handboek-taalgericht-vakonderwijs-b-480.html?action=downloads